# DE
# RHEUMATISMO ARTICULORUM ACUTO S. FEBRILI.

---

## DISSERTATIO
## INAUGURALIS MEDICA
QUAM
CONSENSU ET AUCTORITATE
GRATIOSI MEDICORUM ORDINIS
IN
ALMA LITTERARUM UNIVERSITATE
**FRIDERICA GUILELMA**
AD
SUMMOS IN MEDICINA ET CHIRURGIA HONORES
RITE CAPESSENDOS
DIE VI. M. AUGUSTI A. MDCCCLXII.
H. L. Q. S.
PUBLICE DEFENDET

AUCTOR
JOANNES CONRADUS ZIEGLER,
POSNANIENSIS.

---

OPPONENTIBUS:

F. RIMANN, MED. ET CHIR. DR., MED. PRACT.
O. WILLMANN, PHIL. DR.
E. LIEBERT, MED. ET CHIR. DD.

---

BEROLINI
TYPIS EXPRESSERUNT ROSENTHAL EIUSQUE SOC.

**PARENTIBUS**

SACRUM.

# L. B.

Si, quum de particula artis medicae mihi scribendum esset, Rheumarthritidem, morbum cujus natura nobis adhuc tam obscura est, illustrare mihi proposui, non id egi, ut quaestionem hanc difficillimam omnibus suis numeris absolverem; sed persuasum habens rei obscurae disceptatione difficultates etsi enodari nequeant, tamen distinctius in conspectum posse vocari, in id potius animum attendi ut certa ab obscuris, fluctuantia ab exploratis sejungerem. Ceterum non solum hujus potissimum morbi observandi saepius occasio mihi est oblata, qua re haud ita pauca ejus exempla eaque interdum selectiora et egregia in promptu habere mihi videor, sed etiam multa et praeclarissima de hac re scholis praeceptoris optimi Ill. Frerichs didici, quae memoria retenta vel litteris mandata ad hanc dissertationem conscribendam adhibui.

Complures inveniuntur morbi, qui oriuntur ex sanguinis quadam decompositione chronica, modo tardius modo citius procedente et partim a singulis certis organis proficiscuntur; partim ignotae sunt originis, ut qui coïncidentia complurium vel laesionum vel perturbationnm organismi nascantur, quae malorum sunt in causa multiplicium et totius organismi speciem propriam eamque abnormem efficiunt. Ante omnia autem ad has constitutionis anomalias in sanguinis compositione perturbanda positas pertinent quum Septicaemia, Leukamia aliique morbi pro sua quisque natura certis nominibus nuncupati, tum Chlorosis et Scorbutus, neque jam in dubio versatur etiam arthritidis symptomata, quibus in unum adspectum subjectis totius organismi miserrimam conditionem apparere medicum fugere non potest, existere, ubi sanguinis compositio chemica magis magisque recedit a statu normali; aliter res se habet in iis morbis, qui quamvis varii et multiplices „rheumatismi" nomine comprehendi solent. Longum per tempus rheumatismus morbis „perfrictione natis", in quod morborum genus jamdudum ablegari

solent multa obscura et haud satis explorata, annumerabatur; quam sententiam hodieque, qui probent, existunt. Sed si non certum atque exploratum, vero certe simile est, eum in eorum morborum numerum quas supra designavi esse referendum, id quod in aetiologia Rheumatismi articulorum acuti tractanda pluribus probabitur argumentis. Rheumatismi definitio accurata et quae toti rei satisfaciat haud facile invenias; cujus rei testimonium in ipso nomine (ducto a graeco ῥεῦμα i. e. fluxio, Fluss) agnoscere potes, quod qua est significatione fluctuanti usque ad nostra tempora manavit; augetur definiendi difficultas eo, quod non solum multo major est varietas symptomatum quae in hanc morborum- familiam cadunt, quam in constitutionis perturbationibus supra propositis, sed etiam ad formas chronicas (Rheumatismus musculorum et articulorum chronicus) accedunt acutae, scilicet Rheumatismus musculorum et articulorum acutus s. Rheumarthritis.

## I. Anatomia pathologica.

Quas anatomicas efficit mutationes Rheumatismus articulorum acutus, eae haud ita expressae sunt; pluribus enim casibus in loco affectionis ipso aliae mutationes non inveniuntur, quam quae inflammatione vasculosa praecipue et exsudativa ortae sunt; raro tantum inflammatio articulorum justa, purulenta nascitur, quae utraque si earum respicis progressum atque producta ab alia inflammatione, exempli causa traumatica distingui non possunt. A. Förster*) statum primum his verbis dilucide describit: „Im ersten Falle betheiligen sich vorzugsweise die Synovialhaut und die Weichtheile des Gelenks, letztere sind durch seröses Exsudat geschwellt, die erstere ist mehr oder weniger stark injicirt; die Injection beginnt mit Arborisationen und endet mit allgemeiner Capillarinjection, wodurch die Synovialhaut gleichmässig hochroth erscheint; die Oberfläche der Gelenkknorpel ist glatt und unverändert; die Injection erstreckt sich in Form feiner rother paralleler Striche bis einige Linien über

*) Dr. A. Förster, Lehrbuch der patholog. Anatomie. 6te Aufl. Jena 1862. Pag. 558.

den Rand des Knorpels. In die Gelenkhöhle wird seröses Exsudat ergossen in verschiedener Menge; die Synovialhaut wird durch seröses Exsudat geschwellt."

In inflammatione purulenta Synoviae pus admixtum, in capsulae superficie interna pus, in ligamentis exsudatum serosum-fibrinosum sive puriforme depositum est; cartilagines sub membranam synovialem super eas magis magisque extensam, tabescunt, ossa cariosa fiunt; hoc stadio raro jam sanatio plena contingit; nonnunquam contra articuli totius suppuratio et Phlebitis accedunt. Attamen haec rararum exceptionum loco habenda sunt. Anatomia pathologica affectionum cordis complicantium ne paullulum quidem differt ab ea morborum idiopathicorum illis respondentium.

## II. Symptomata.

a. Symptomata generalia morbi fere omnia sub generali nomine febris colligi possunt, a qua Rheumatismus articulorum febrilis pro vigore morbi modo lentius, modo violentius incipere solet, idque saepissime frigore (Frostanfall), quod per longius aut brevius temporis spatium indurat. Postea temperatura ascendit nonnunquam usque ad 40° C., plerumque autem infra continetur, remittitur, exacerbatur, tantopere, ut febris nec continuo, nec ex regula progrediatur. Pulsuum arteriarum numerus fere semper usque ad 100—120 augetur, modo plenus, modo intentus, modo mollis. Semper fere accrescit sitis, decrescit ciborum appetitus, accedunt symptomata gastrica alia. Tum cutis non est sicca sed profusis sudoribus male odorantibus tecta; inde nascuntur saepius exanthemata, plerumque quidem sudamina miliariaeque formae: vesiculae quae aut serum aut saniem continent. Urinae quantitas fere semper diminuitur, non raro usque ad 300—150 C. C. inter 24 horarum spatium; variat inter colorem fulvum et rubrum, reagit plerumque acide, quanquam copia ipsa acidi in ea contenti adeo non

aucta est ut potius sit diminuta. Summi autem momenti est et digna quae accuratius observetur conditio sanguinis et materiae immutationis (Stoffwandel), quae quoad ex observationibus hucusque factis constat, abnormis est; sed praeterquam phaenomena quaedam magis ostendentia quamvis satis indefinita, exempli causa sanguinis fibrini auctio, nil nisi hypotheses exstant, de quibus infra, ubi de aetiologia sermo inceperit, exponendum est. Est autem nulla earum tam probabilis, ut eam ducem secutus medicus aegrotum tractare possit.

b. Symptomata localia ab initio dolores sunt, qui usque adeo augeri possunt, ut omnis membrorum motus prohibeatur; aegroti eam ob causam prorsus sunt rigidi seque eo magis ope destitutos sentiunt, quo omni motu velut pavimento etsi leniter concusso non sine dolore tanguntur; noctu dolores augentur potius quam diminuuntur, quorum causa est articulorum inflammatio quae saepe celeriter et subito eodem tempore vel successive unum vel plures capit articulos. Neque solum extremitatum sed etiam columnae vertebralis, ossis sacri et ilei, costarum, claviculae et sterni, maudibulae articulationes corripiuntur. Ordo, quo articuli dolore capiuntur valde varius. Plerumque extremitates inferiores primae afficiuntur et ab his extenditur morbus in superiores; memoratu dignum est, articulos corporis magnos saepius capi quam minores, pedis saepius quam manus et digitorum. Mox articuli dolentes inflammati intumescunt; qui tumor saepe intra paucas horas ma-

gnopere accrescit et intenditur. Integumenta saepe normalia, nonnunquam subrubescunt. Rubor et tumor facilius agnoscuntur in articulis parvis et superficialibus quam in iis, qui grassis musculorum straturis tecti sunt, ut in brachii articulatione. Quae omnia aut in uno articulo remanent aut affectio localis transsilit ab altero in alterum, quum tumor mirum quam celeriter evanescit, alio in loco mox conspicua futura.

## III. Complicationes.

Acutus articulorum Rheumatismus saepe cum aliis morbis complicatur; raro quidem cum Pleuritide, quae fibrinosum exsudatum exiguum efficit in corpore antea sano, aut amplum puriforme ubi ante hac male sanum erat. Rarius est Pneumonia et Meningitis. Phlebitis, quae et ipsa rara est, non existit nisi suppuratione ossium facta, ubi venae arrosae inflammationi opportunitatem praebent. Creberrimae Rheumatismi complicationes cordis morbi sunt, dico endocarditidem, myocarditidem, pericarditidem, quae plerumque modicum exsudatum fibrinosum ponit. Ex endocarditide nasci

solent valvularum vitia, quibus non ortis tum demum mortis causa fit, quum aut exsudati particulae sanguine abluuntur aut sanguis inficitur; quod tamen interdum fit, ita ut omnia pyaemiae signa, status typhoïdeus, icterus, alia conspiciuntur. Plerumque autem periculum non ex infectione nascitur, sed ex valvularum vitiis, quorum magna pars ex regula a Rheumatismo derivanda est. Myocarditis plerumque arctis finibus circumscripta est, nonnullae singulae partes musculaturae in telam conjunctivam immutantur, dilatantur et efficiunt interdum Aneurysma cordis; rarius nascitur sanies, et si abscessus aperitur, rumpitur cor aut si sanguis abripit saniem omnia talis infectionis signa fiunt conspicua. Quae numerorum ratio inter Rheumatismum et eas quas dixi cordis affectiones intercedat, definire conati sunt; qua in re quamquam certam aliquam atque numeris comprehensam rationem nondum invenerunt, eo tamen pervenerunt, ut tres fere partes cordis vitiorum certe a Rheumatismo derivandum esse intelligerent.

## IV. Morbi decursus et exitus,

sunt diversissimi et in singulo quoque casu haud facile definiri possunt; rheumatismus per 2—4 hebdomadum spatium durare potest, potest etiam eundem mensium numerum implere. „Als mittlere Dauer dieser Periode der Zunahme und Akme finden wir nach unsern Beobachtungen die Zeit von 15 Tagen, also etwas über 2 Wochen, nach welchen dann gewöhnlich eine merkliche Besserung eintritt, freilich noch auch mit häufigen Exacerbationen. Neben diesem mittleren Verhältnisse bestehen aber grosse Schwankungen und es ist um so wichtiger, dieselben zu erkennen, als man sich sonst sehr leicht grossen Illusionen und einem nicht in der Wirklichkeit begründeten therapeutischen Optimismus hingiebt.“ *)

Finitur primum: Sanatione, qui exitus consuetus est, sanatione completa aut incompleta pro eo quod valvularum vitia aut existunt aut non existunt. Alterum exitus genus est suppuratio et articulorum affectio chronica. Tertium est mors, cujus causae partim sunt

*) Herrmann Lebert, Klinik des acuten Gelenkrheumatismus. Erlangen 1860, p. 84.

complicationes partim debilitatio e febri nata. Saepe subitanea et inexspectata morte, ita ut cerebri affectionis signa palam fiant, aegrotus cadit; tum autem quia autopsia nullam cerebri laesionem aut mutationem discernere potuit sanguinis intoxicatione aegrotum mortuum esse patet. Aegroti de capitis doloribus querebantur et deliriis soporeque ortis comatosi aut subito aut post aliquot dies obierunt; accidit autem ut hic status praeteriret.

## V. Diagnosis

ea de causa simplex est, quia articulorum Rheumatismus non confundi potest, nisi cum Arthritide et Arthromeningitide traumatica, quae tamen causa et sede certa et fixa satis est definita. De aliarum quarundam affectionum differentia haec Leberti verba affero:*) „Vom Muskelrheumatismus und von Neuralgien unterscheidet sich Rheumarthritis durch die bestimmte Localisation auf eine grössere Zahl von Gelenken, während die Gliedmassen in ihrer Continuität gewöhnlich

*) Eodem loco pag. 114.

frei von Schmerzen sind, oder in viel geringerer Ausdehnung als die Gelenke. Im Anfang der syphilitischen allgemeinen Infection kommen Gelenkschmerzen nicht ganz selten vor. Sie sind aber nicht bloss fieberlos, sondern sie betreffen eigentlich mehr die fibrösen und muskulösen Ansätze der Gelenke, als deren Inneres selbst; denn durch Bewegung werden sie nicht gesteigert, auch fehlen Schwellung und Röthung." Similia de arthralgiis in Chlorosis decursu nonnunquam occurrentibus dicenda sunt.

Quod ad diagnosin differentialem Arthritidis et Rheumatismi attinet, haecce sunt differentiae primariae: Rheumatismus in omnibus vitae conditionibus, praesertim in aetate provectiori reperitur; plerumque, ubi primum occurrit, articula majora afficit et tum ab altero transit ad alterum; non semper rubor accedit et deformitas, quae saepe minimae sunt; quum arthritis plerumquc occurrit apud ditiores, aetate provectiore, in articulis minoribus, ad unum locum fixa, ita ut magnus inde consequatur rubor et articulorum deformitas; attamen est quum alter morbus complicetur cum altero, quo fit, ut signa specifica inter se confusa, tollantur.

## VI. Prognosis.

Quamquam nullum alium morbum acutum noscimus cum tam parva mortalitate conjunctum, tamen, utut res sese habet, prognosis dubia est, quum nunquam, etiamsi morbus longius sit progressus, certo possit exspectari non fore ut cordis vitium accedat, id enim semper insufficientiam et stenosin continuam ostii efficiens, mortis fit causa. Etiam de morbi diuturnitate cave ne quid praedicas, nam nunquam non complicationes subito adjungi possunt.

## VII. Aetiologia morbi et theoriae.

Negari non potest praecipuam Rheumatismi causam occasionalem essc refrigerationcm, inprimis ubi corpus erat calidum atquc concitatum. Scimus deinde per quosdam annos Rheumarthritidcm esse epidemicam (quod dicebatur Genius epidemicus rheumaticus);

praecipue vere primo incipere, aestate autem evanescere, autumno redire et ad frigoris usque tempus remanere. Haec quoque derivare possumus a causa exteriore, temperaturae dico mutationem magnam et subitaneam. Contra vero id constat, etiamsi non antecesserit refrigeratio eundem morbus cum iisdem signis et complicationibus conjunctum existere posse; jure autem hoc sumitur, quia in plus quam dimidia exemplorum parte illud momentum aetiologicum demonstrari non potest; ab altera autem parte, si cum incredibili refrigerationum numero contuleris non nisi rarissime fit, ut refrigeratio Rheumatismum art. acutum efficiat, utrumque cum altero conjunctum evincere mihi videtur, refrigeratione effici, ut morbus in corpore ipso dudum praeparatus, erumpat, idem autem refrigeratione non accedente fieri posse; idque mihi quidem e subtilissimis Hirschii quaestionibus pathologico-topographicis*) sequi videtur, proprietatem coeli atque regionis multum valere ad hunc morbum in corpore praeparandum: Hirschius ipse de hac re ita loquitur: „Es ist eine Hauptaufgabe späterer medicinisch-topographischer Forschungen, das Verhalten des acuten Gelenkrheumatismus nach allen Seiten hin einer sorglichen Prüfung zu unterwerfen, um die Beantwortung der Frage zu ermöglichen, ob vom Standpunkte der geographischen Pathologie die in Frage stehende Krank-

*) Hirsch, Handbuch der historisch-geographischen Pathologie. Erlangen 1860. Bd. 1.

heitsform überhaupt dem sog. rheumatischen Krankheitsprocesse beigefügt werden darf; oder ob es sich hier nicht, was mir sehr wahrscheinlich ist, um eine specifische acute Infectionskrankheit handelt, welche etwa ähnliche Beziehungen zu dem Rheumatismus wie die Influenza zum Katarrhe hat."

Etiam secundum Fullerum et alios Rheumatismus articularis saepissime invenitur in regionibus humidae atque variabilis tempestatis, rarius in regionibus tropicis, nunquam fere in terris polaribus.

Ceterum, qualicunque ratione regionum situs atque coelum valet ad mutationes in organismo efficiendas, tamen minime cum iis consentire possum, qui hunc morbum nil nisi simplicem articuli inflammationem esse putent, cui opinioni jam id repugnat, quod in hoc morbo semper fere febris vehemens, saltus morbi, complicationes conspiciuntur. Neque magis eam, cujus auctor est primarius Henle comprobare possum sententiam, rheumatismum alterationem esse nervorum centrorum refrigeratione effectam, quae opinio nil est nisi hypothesis cujus auxilio non nego multiplices Rheumatismi species et symptomata uno quasi obtutu conspici posse. Neque firmioribus rationibus ceterae innituuntur hypotheses, quarum antiquissima illa est, quae per plura saecula valuit positaque est in „materia rheumatica" quadam supponenda, effecta sudoris suppressione. Est autem haec materia (etiam „scoria", „materia perspirabilis retenta" nominata) res ignota atque inexplicabilis neque microscopio

neque chemia usque adhuc inventa. Eadem obscuritate Schönleinii ejusque sectae sententia laborat, Rheumatismum effici mutationibus anomalibus in statu cutis electrico. Existunt etiam, qui Rheumatismum et Arthritidem varias ejusdem morbi formationes putaverint atque etiam hic diathesin uricam (harnsaure Diathese) supposuerint, „eine Blutentartung also, bei welcher das Blut widernatürlich reich an Harnsäure und harnsauren Salzen ist, deren Quelle die verbrauchten und nicht gehörig zu Harnstoff, sondern nur zu Harnsäure umgewandelten Körperbestandtheile sind." Est autem haec ipsa sententia, etsi non posita in quaestionibus parum accuratis, quia re vera in Rheumatismo, praecipue in febris exacerbatione urina sedimentum ostendit compositum e variis salibus acidi urici (harnsaure Salze), tamen minime amplectens naturam morbi ipsam et proprietatem, sed solum statum quemdam abnormem materiae mutationis significans, qui etiam in aliis morbis occurrit.

Crederes omnino accurata analysi sanguinis hoc morbo aegrotantium inprimis illam quaestionem enodari posse, sintne omnino illae suppositiones partium abnormium in sanguine in loco commentorum habendae; satis enim notum est chemiam et microscopiam in nonnullis constitutionis anomaliis dilucide demonstrasse, cujusmodi anomaliae sanguinis fuerint, id quod permultum valuit ad morbi causam cognoscendam; in aliis autem morbis exempli causa in Rheumatismo art. ac. hae quaestiones tantum abest, ut perfectae atque

absolutae sint, ut, qui huic rei satisfaciat, arti medicae magnum in posterum incrementum allaturus videatur. Quae mutatio chemica in sanguine hominis Rheumarthritide affecti primae in conspectum venit, fibrini dico auctum, in omni statu inflammatorio occurrentem, ea, ni fallor neque causa neque propria morbi natura est habenda, sed consequi videtur ex inflammatione; verisimile etiam est, nil nisi hujus fibrini aucti particula coagulata esse, quae irritatione quadam illos cordis morbos efficiunt.

Etiam in alias sanguinis partes abnormes inquisitum est, quam in rem mirum esset, ni viri eruditi incidissent; atque nostris quidem temporibus Williams et Fuller medici Anglici rheumatismi causam posuerunt in acidi lactici formatione modum excedente. Tamen abundantia talis acidi lactici nondum demonstrata est, neque experimentis satis exploratum acidi lactici abundantiam tales efficere affectiones, quales in Rheumarthritide agnoscimus. Iis quidem experimentis, quae modo dixi, imprimis Richardson incubuit sententiasque suas in appendice operis ampli atque experimentis abundantis*) publice juris fecit; quem secutus est Rauch**); persuasum habebant hi viri experimentis multiplicibus injectionem certae quantitatis acidi lactici solutionis certum in modum concentratae, factam in cavum peritonaei aut in ve-

*) The cause of the coagulation of the blood, by B. Ward Richardson. London 1858.

**) Corn. Rauch, über den Einfluss der Milchsäure auf d. Endocardium. Inaug. Diss. Dorpat 1860.

nam jugularem canum sive felium, mutationes locales in endocardio praecipue valvularum efficere posse, non differentes ab endocarditide spontanea. Contra tamen Reyher*) triginta duobus experimentis accuratissime in canibus institutis, qui sine ulla injectione plerumque inflando in venas jugulares aëre subito perierunt, dilucidissime demonstravit et Richardsonium et Rauchium in suis experimentis crebritatem morborum cordis chronicorum canum aliarumque bestiarum non satis respexisse; omissa enim injectione tamen affectionem illam apparatus valvularum cordis (Endocarditidem parenchymatosam a Rauchio nominatam) in omnibus triginta duobus experimentis invenit. Ad liquidum igitur non est deductum endocarditidis rheumaticae acidi lactici abundantiam esse causam. Tamen quaestiones de hac re non absolutae habendae sunt et etiamnunc quod Vogel dicit in ea commentatione quam scripsit de Rheumatismo**) refutari non potest:

„Fullers Hypothese, dass die Quelle der Rheumarthritis in einer von schlechter Assimilation abhängigen übermässigen Bildung von Milchsäure liege, welche wegen gestörter Hautthätigkeit nicht ausgeschieden wird, hat wenigstens das Verdienst der Prüfung durch Untersuchung fähig zu sein.“ Id quod eo

*) Zur Frage von der Erzeugung von Endocarditis durch Milchsäureinjection in die Peritonaealhöhle von Thieren. Von Dr. Reyher in Dorpat. („Veröffentlicht in Virchows Archiv für path. Anatomie etc. Bd. XXI. 2te Folge. 1. Band p. 85.

**) In Virchows Handbuch der speciellen Pathologie und Therapie. Bd. I. p. 484.

potissimum probatur, quod quaestio ad inveniendum acidum lacticum instituta inter difficillimas memoranda est, quia cum hac tenaciter conjunctae sunt aliae materiae; plurimum autem valet ad eam perspiciendam forma salium cristallina.

Minime me fugit iis, quae de Rheumathritidis aetiologia atque theoriis protuli, parum rei tantae tamque difficili satisfieri; in quod si animum attendissem, multa quae egregie de hac re disputata sunt verbotenus hic mihi afferenda essent; imprimis praeclarissima Vogelii commentatio quae plurimum valet ad indolem naturamque morbi cognoscendam atque Leberti accuratissimas quaestiones statisticas. Sed continendum mihi esse arbitratus sum eo, ut, qui accuratius totum hunc locum perspecturus sit, eum illos libros ut adeat, invitem.

Jam si licet meam proferre sententiam, id mihi verisimillimum videtur Rheumatismum articularem nasci non posse nisi ex certa corporis sive, ut accuratius dicam, sanguinis constitutione, effecta coeli, tempestatis atque regionum quarundam natura atque proprietatibus; quae qualis sit investigare disciplinae est propositum.

## VIII. Therapia morbi.

Medici est, certam tractationis rationem, certa remedia non adhibere nisi probe cognita morborum origine atque natura. In adhibendis remediis empiricis cautissimus sit, necesse est, neque uti illis ei licet, nisi exploratum habet, atque constat inter omnes, ea in morbo ipso efficacia, ceteroquin innocentia esse; nova remedia medico advocanda non sunt, nisi rationibus e severa disciplina sumptis, innixus, sperare potest illis tantummodo aegroto opem ferri posse. Quae omnia si non accidunt in tractatione symptomatica se contineat necesse est, atque si hanc accurate atque religiose instituat, hoc studium solatio ei futurum, pro certo habeo.

Etsi concedendum est, nos curationem rationalem omnium organismi perturbationum, ultimum illud artis medicae finem nunquam assequi posse, cujus conditio est accuratissima cognitio non solum naturae perturbationis sed etiam modi effectûs, quem remedia habent in aegrotantibus organismi partibus quamvis minimis,

tamen ille finis semper nobis propositus esse debet, quo, quoad ejus fieri potest, omnia studia conferamus: atque si illud, quod assequi nunquam possumus, semper et ubique persequimur, illae morborum curandorum rationes, quas practici remediorum multitudine gaudentes proponunt, ab ipsis summis laudibus affectas, ab aliis sua „specifica" laudantibus aqua et igni interdictas, illae curandi rationes, quae inde a primordiis artis medicae magnum aegrotorum numerum vita vel valetudine privaverunt, magis magisque evanescent, atque ita praeclarissima nostra ars auctoritatem suam pedetentim recuperabit.

Notum quoddam, etiamsi non novum lexicon therapeuticum*) centum fere et viginti medicos totidemque remedia curandique rheumatismi articularis rationes exhibet quarum paucae illae tantummodo, quae curandis solis symptomatis inserviunt, jure retentae sunt.

Sydenhamii, Bouillaudii, Chomelii et Rochii sanguinis detractiones locales atque generales non nisi raro et modice adhibentur; adhibuit Bouillaud ab initio morbi, sententiae falsae innixus, flantes cordis crepitationes, quae re vera nil indicant nisi sanguinis altera-

*) Medizinisch chirurgisch therapeutisches Wörterbuch oder Repertorium der vorzüglichsten Kuraten, die in dem Zeitraum von 1750—1838 angewendet und empfohlen sind. Herausgegeben durch einen Verein von Aerzten. Mit einem Vorwort von Professor Dr. Barez. Berlin 1840. Bd. III. Pag. 245.

tionem, endocarditidis signa esse. Itaque exstant sexcentae tractationis rationes natae ex perversis partim virorum doctorum sententiis partim experimentis cum praejudicio quodam institutis.

In paucis autem commemorandis me continebo atque eas potissimum exhibebo, quibus etiam hoc tempore utuntur medici et quae nuper a nonnullis commendatae sunt.

Tartarus stibiatus inprimis a Laennecio, Chomelio, aliis, laudibus illatus atque jam a M. Solone usque ad ℥j-jj cotidie praescriptus est. Est autem propterea plurimum haud ita aptus, quod aegroti ultro continuo sudorem emittunt, quem Tartarus stib. auget sine ullo emolumento atque incerto effectu.

Colchicum jam Brown in Rheumatismis articulorum diuturnis non acutis commendavit atque Opio quidem conjuntum, quum id si non fit, Diarrhoeam efficiat. Sed Ill. Frerichs Colchico solo nonnunquam usus est ad accelerandas faeces et augendam diuresin, id quod successum optimum habebat.

Opio, ut medicamento symptomatico ubi accedunt insomnia et dolores abstineri non potest; sed proprium curandi morbum remedium non est habendum.

Parte ex alia et primum quidem a Bartelsio et Thomsonio ad dolores molliendos Chinini magnae doses (16 — 32 gr. Legroux) commendatae sunt. Sed haud ita raro hoc abusu symptomata intoxicationis eveniuntur atque etsi pulsus rarior fit atque ple-

nior, tamen Rheumatismus non exstinguitur; quare etiam Chininum adhibere non licet.

His ipsis temporibus a medicis Anglicis atque Americanis Succus Citri recenter expressus laudatur; sed experimentis non probatus est.

A Voigtio denique Turicensi et Hassio Veratrinum praescribitur atque ille quidem granum unum in pulveribus X commendat. Efficit haec dosis nauseam, diarrhoeam; diminuitus pulsus frequentia; magis magisque autem aegroti levantur; est autem hoc remedium non dico commendandum sed dignum certe, in quod accuratius inquiratur.

Jam ignorantibus hujus morbi naturam atque causas concedendum nobis certe est, meliorem tractationem quam symptomaticam existere nullam, cujus generales regulae proponi non possunt; sed medici est in singulis casibus secundum indicationes remedia adhibere: ita dolores acriores Morphio s. Opio molliuntur; ubi morbus pertinax est, etiam cutis irritamenta dolorem derivantia adhiberi possunt atque, ceteris quidam expertis, usque ad moxam et ad ferrum candentem quali Lebert sub nomine „transcurrente Glühhitze“ utitur, progredi licet, quo doloribus, tumori atque articulorum immobilitate medeatur.

Aegrotus lecto affixus nimium evitet calorem, ne diaphoresis nimis augeatur, articuli dolentes adipe inungantur atque xylino circumdentur.

Atque ita medicus vere eruditus, cui non solum morbus sed etiam aegrotus ipse cordi est, uniuscu-

jusque affectionis rationem habebit, quae secundum proprietatem aegroti atque decursum morbi variae sunt, atque ita magis officio satisfaciet atque aegroto magis proderit, quam experimentis solum ad amplificandam scientiam institutis, in quibus sensus humanitatis saepissime neglegitur.

# VITA.

Natus sum Joannes Conrad Ziegler, fidei evangelicae addictus, Posnaniae die XXII. mensis Octobris anni h. s. XXXVIII. patre Adalberto, matre Caecilia e gente Schmidt.

Novem annos natus auspiciis patris mei gymnasium adii Lesnense.

Testimonio deinde maturitatis academiae instructus, tempore auctumnali anni h. s. LVIII. inter cives instituti regii medico-chirurgici Friderico-Guilelmiani, Ill. E. Mitscherlich decano receptus sum.

Per quadriennium Cel. Grimm directore, Exp. Elsholtz subdirectore disserentes audivi:

Cel. de Baerensprung de morbis syphiliticis, de dermatosibus, de febribus exanthematicis; Cel. Boehm de aciurgia, de morbis dentium, de ophthalmologia, de tenotomia; Ill. Braun de Botanice generali; Ill. Casper de medicina forensi; Ill. Dove de physice experimentali, de meteorologia; Ill. Dubois-Reymond de physiologia. Exp. Elsholtz de morbis simulatis ac dissimulatis, de tironum delectu; Ill. Frerichs de pathol. et ther. speciali; Cel. Gossauer de lingua gallica; Ill. Jüngken de chirurgia generali et speciali, de laesionibus cor-

poris humani; Cel. Lauer de semiotice, de therapia generali; Cel. Lieberkühn de osteologia, de syndesmologia; Exp. Jos. Meyer de pathologia et therapia speciali; Ill. C. G. Mitscherlich, de materia medica, de medicamentis excitantibus; Ill. E. Mitscherlich de chemia experimentali, de Zoochemia et phytochemia, de pharmacia; Ill. Peters de Zoologia; Cel. Preuss de historia Borussica; Ill Reichert de anatomia corporis humani, de organorum sensuum anatomia, de anatomia comparata, de generatione, de histologia; Ill. Rose de mineralogia, de crystallographia; Cel. Schoeller de tocologica; Ill. Schultz Schultzenstein de encyclopaedia medica de pathologia generali; Cel. Traube de auscultatione et percussione; Cel. Troschel de fracturis et luxationibus; Ill. Virchow de anatomia pathologica, de pathologia generali; de vitiis congenitis, de tumoribus; Cel. Werder de logice, de psychologia.

In exercitationious practicis duces mihi fuerunt: Cel. Boehm in operationibus chirurgicis et ophthalmiatricis; Ill. Braun in excursionibus botanicis; Ill. Casper in sectionibus forensibus instituendis; Ill. Peters in cognoscendis animalibus; Ill. Reichert in exercitationibus miscroscopico anatomicis; Ill. Reichert et Cel. Lieberkühn in arte cadaverum rite secandorum; Cel. Schoeller in operationibus obstetriciis; Cel. Traube in auscultatione et percussione; Cel. Troschel in fasciis lege artis applicandis; Ill. Casper et Exp. Wittstock in formulis medicis rite concinnandis.

Scholis clinicis interfui medicis: Ill. Frerichs, Ill. Romberg, Cel. Traube; chirurgicis Ill. Juengken, Ill. Langenbeck, ophthalmiatricis Ill. Jüngken, Cel. de Graefe, obstetriciis Cel. Schöller, morbis infantium Exp. Ebert, morborum cutis et syphiliticorum Cel. de Baerensprung.

Quibus viris omnibus, de me praeclare meritis, gratias quam maximas hoc loco ago, nec unquam non habebo.

Jam tentaminibus tam philosophico, quam medico neque minus examine rigoroso coram Gratioso Medicorum Ordine superatis fore spero, ut hac dissertatione cum adjectis thesibus palam defensa, summi in medicina et chirurgia honores in me rite conferantur.

# THESES.

1. Experientia docet:

   Tuberculis aegrotantes nunquam fere cordis vitiis laborare; atqui scimus,

   Tres partes ad minimum cordis vitiorum inveniri effectas rheumarthritide, ergo:

   Rheumatismus articul. ac. in tuberculosi rarissime occurrit.

2. Temperamenta non nisi mixta inveniuntur.
3. Atrophia musculorum progressiva semper effecta est nervorum trophicorum affectione.